

**De Siciliaanse kielnaaktslak *Milax nigricans* (Philippi, 1836) in Nederland
(Gastropoda, Pulmonata, Milacidae)**

Henk K. MIENIS

National Mollusc Collection, Zoological Museum, Tel Aviv University, IL-69978 Tel Aviv, Israel;
mienis@netzer.org.il

The Sicilian keeled slug *Milax nigricans* (Philippi, 1836) in the Netherlands

A viable population of the Sicilian keeled slug *Milax nigricans* is here reported from Hoorn, the Netherlands. The slugs were observed for the first time in the autumn of 1999 in the Julianapark, a place under development along the banks of the IJsselmeer, at the outskirts of Hoorn. Numerous large adult specimens were found under stones and pieces of wood scattered over an area covering some 3500 m², an indication that this slug is living in this area for already quite some years. The presence of this exotic slug was confirmed during brief visits to that park in 2000-2002, this in spite of the fact that almost a third of the area had been taken for building the new municipal fire station. This species may be added to the list of terrestrial molluscs living in the Netherlands.

Key words: Gastropoda, Pulmonata, Milacidae, *Milax nigricans*, distribution, the Netherlands.

In het najaar van 1999 werd ik gevraagd om een landslakkenexcursie te leiden voor leden van de K.N.N.V. afd. Hoorn in het Julianapark in Hoorn. Dit park, gelegen aan de oevers van het IJsselmeer, is een multi-funktioneel park in ontwikkeling. Het bestaat in het westen uit een sportcomplex, het centrale gedeelte, waar de hoofdingang gelegen is, uit een heemtuin, een hertenkamp en een trimbaan en het oostelijke deel uit bossages, struikgewas, rietveldjes en diverse, meer open stukken voornamelijk bestaande uit gras- en bloemenvelden.

Op 1 oktober 1999 hield ik een voorexcursie in het centrale gedeelte van het park om enig idee te krijgen van het terrein en zijn slakkenfauna. Het was regenachtig weer en overall stonden plassen omdat de top laag, die daar vooral uit klei bestaat, weinig water doorlaat. Deze klei is gebruikt ter afdekking van een voormalige vuilstortplaats.

Opvallend veel naaktslakken werden waargenomen: *Arion rufus* (Linnaeus, 1758), *Arion circumscriptus* Johnston, 1828, *Arion distinctus* Mabille, 1868, *Tandonia* species, *Limax maximus* Linnaeus, 1758, *Deroceras reticulatum* (Müller, 1774), *Deroceras laeve* (Müller, 1774) en *Deroceras* species. Wat de ongedetermineerde Akkerslak betreft, dacht ik te maken te hebben met de Oostelijke akkerslak *Deroceras sturanyi* (Simroth, 1894), maar anatomisch onderzoek wees uit dat het een andere exoot was: de Zuidelijke akkerslak *Deroceras panormitanum* (Lessona & Pollonera, 1882). De kleine *Tandonia*-soort werd voorlopig terzijde gelegd als een exotische Kielnaaktslak.

De excursie zelf vond plaats op 10 oktober en werd bijgewoond door een achttal leden van de K.N.N.V. (voor een kort verslag van deze excursie zie: Korver, 2000). Het gebied was nog steeds vrij vochtig, zodat opnieuw veel naaktslakken werden aangetroffen. Links van de weg naar het parkeerterrein in het centrale deel van het park werden ook dit keer

enkele exemplaren van de kleine *Tandonia*-soort gevonden. Aan de rechterkant van deze weg, nog voor het begin van de heemtuin, werden onder stukken hout een aantal veel grotere Kielnaaktslakken aangetroffen. Zij verschilden niet alleen in kleur van de kleinere exemplaren, maar vertoonden ook een grovere net-tekening (die niet geaccentueerd werd door donkere lijnen zoals in de kleinere soort) en de slak maakte een veel glibberigere indruk, d.w.z. de opperhuid was veel gladder en vochtiger.

De twee soorten Kielnaaktslakken werden ter determinatie opgestuurd naar Prof. Andrzej Wiktor (Wroclaw, Polen), de bekende naaktslakken-specialist en schrijver van de meest recente monografie over de Milacidae (Wiktor, 1987). Binnen 14 dagen arriveerde het antwoord: de kleine, 'droge', geelachtige Kielnaaktslak bleek *Tandonia sowerbyi* (De Férussac, 1823) te zijn, de grote, 'vochtige', meer grijzige Kielnaaktslak *Milax nigricans* (Philippi, 1836). Voor een uitvoerige beschrijving van beide soorten verwijs ik naar Wiktor (1987). *Milax nigricans* bleek nog niet onder natuurlijke omstandigheden in Nederland gevonden te zijn. Wel werd deze soort eens door Ton de Winter in geïmporteerde groente aangetroffen in Wageningen (persoonlijke informatie via Rykel H. de Bruyne).

Op 16 oktober 1999 werd nogmaals het gebied nabij de hoofdingang van het Julianapark afgezocht naar naaktslakken. Hierbij werden opnieuw diverse exemplaren van beide Kielnaaktslakken aangetroffen, dit keer zowel rechts als links van de weg naar het parkeerterrein, maar ook in het gebied waar men een jaar later de nieuwe brandweerkazerne heeft gebouwd. Ook in het voorjaar van 2000 en in het najaar van 2001 en 2002 werden deze Kielnaaktslakken in het boven omschreven gedeelte, dat een oppervlakte beslaat van ongeveer 3500 m² (door de bouw van de brandweerkazerne teruggebracht tot ongeveer 2700 m²), van het Julianapark aangetroffen.

Hoe *Milax nigricans* in het Julianapark terecht is gekomen, zal wel altijd een raadsel blijven. Van oorsprong is het een soort uit Sicilië, Italië, die echter in de laatste jaren ook hier en daar is aangetroffen in Frankrijk, Duitsland en waarschijnlijk ook in Groot-Brittannië (Falkner et al., 2001). Misschien moet men de oorzaak zoeken in de voormalige vuilstort, die hier eens aanwezig was. In elk geval moet *Milax nigricans* geplaats worden op de lijst van in Nederland voorkomende landslakken. Daar deze soort oorspronkelijk afkomstig is van Sicilië, stel ik voor om deze soort de 'Siciliaanse kielnaaktslak' te noemen.

Materiaal van *Milax nigricans* is opgenomen in de malacologische verzamelingen van het Zoölogisch Museum van Wroclaw en het Zoölogisch Museum van Amsterdam.

Mijn dank gaat uit naar Prof. Andrzej Wiktor (Wroclaw, Polen) voor het determineren van bovengenoemde Kielnaaktslakken.

Deze faunistische waarneming is opgedragen aan Dr. J.G.J. Kuiper ter gelegenheid van zijn 90ste verjaardag en zijn konstante interesse betreffende de land- en zoetwatermollusken van Nederland.

LITERATUUR

- FALKNER, G., R. BANK & T. VON PROSCHWITZ, 2001. Check-list of the non-marine Molluscan Species-group taxa of the States of Northern, Atlantic and Central Europe (CLECOM I). – *Heldia* 4(1-2): 1-76.
- KORVER, A., 2000. Slakkenexcursie. – *Het Hoornblad* 26: 10.
- WIKTOR, A., 1987. Milacidae (Gastropoda, Pulmonata) – Systematic Monograph. – *Annales Zoologici* 41: 153-319.